

NOORTE VABATAHTLIKKU TEGEVUSSE KAASAMISE STRATEEGIA

AASTATEKS 2012-2015

Projekt „Homne vabatahtlik“

Projektipartnerid: Sillamäe Lastekaitse Ühing, Tallinna Spordi- ja Noorsooamet, Peace Child Eesti ja Vaivara Vallavalitsus.

Projekti rahastas Euroopa Komisjon

Projekti veebileht: <http://vabatahtlik2011.sscw.ee>

Tallinn 2011

SISUKORD

STRATEEGILISED SEOSSED:	3
TAUSTINFORMATSIOON	4
PROJEKT „HOMNE VABATAHTLIK“	6
PÕHITEGEVUSSUUNAD:	8
Tegevussuund 1: Riik	8
Tegevussuund 2: Kohalik omavalitsus	9
Tegevussuund 3: Mittetulundusühendused	10
Tegevussuund 4: Kool ja haridussüsteem	11
VIITED:	13

Kodanikuaktiivsus kui inimeste omaalgatuslik ja vabatahtlik osalemine ühiskonnaelus ning oma paikkonna elu küsimuste lahendamises on demokraatliku ühiskonnakorralduse oluline koostisosa. Avalik võim toetab seda soodsa õigusliku keskkonna loomisega, elanikkonna teavitamisega oma tegevusest ning kodanike ja nende ühenduste kaasamisega otsuste kavandamisse ja teostamisse (Eesti Kodanikuühiskonna Arengu Kontseptsioon, 2002).

STRATEEGILISED SEOSSED:

Kodanikuühiskonna Arengukava 2011 -2014.

Üheks peamiseks riigi tasandil vabatahtliku tegevuse arengut toetavaks strateegiliseks dokumendiks on Siseministeeriumi koordineeritav kodanikuühiskonna arengukava, mille üheks sõnastatud eesmärgiks on, et vabatahtlik tegevus on ühiskonnas soodustatud, tunnustatud ja väärtustatud ning vabatahtlikud on tõhusalt kodanikuühenduste tegevustesse kaasatud ja koordineeritud.

“Kodanikuühiskonna arengukava” on valdkondlik arengukava, mille juhtimise ja elluviimise eest vastutab regionaalminister ning seda rakendavad nii valitsusasutused kui ka kohaliku tasandi asutused ja kodanikuühendused. Arengukava on koostatud tagamaks kõigi nende ühine arusaam kodanikuühiskonna eesmärkidest ja tegevussuundadest.

Arengukava teemasid on viis: kodanikuharidus, kodanikuühenduste tegevusvõimekus ja elujõulisus, kodanikuühenduste ja avaliku võimu partnerlus avalike teenuste osutamisel, kaasamine ning heategevus ja filantroopia, mis on kõik omavahel tugevalt põimunud. Nii kujundab kodanikuharidus inimestes väärtused ja oskused, sh näiteks soovi tegutseda vabatahtlikuna või osaleda mõne kodanikuühenduste tegevuses, et olla mõjusamalt kaasatud ning kaasa rääkida ühiste asjade otsustamises. Teiselt poolt panustavad kodanikuühendused sotsiaalsete probleemide lahendamisse, näiteks osutades avalikke teenuseid. Selleks, et kodanikud oleksid aktiivsed ühiskondlikus elus osalejad ning kodanikuühendused suudaksid oma rolle täita, on vaja omakorda tugistruktuure.

TAUSTINFORMATSIOON

Vabatahtliku tegevuse mõiste

VABATAHTLIKU TEGEVUSE DEFINITSIOON: Vabatahtliku tegevuse all mõeldakse oma aja, energia või oskuste pakkumist vabast tahtest ja rahalist tasu saamata peamiselt avalikes huvides ja ühiskonna heaks. Oma pereliikmete abistamist ning rahalisi või esemelisi annetusi ei loeta vabatahtlikuks tegevuseks.

Vabatahtlikul tegevusel on oluline roll iga demokraatliku ühiskonna arengus: vabatahtlik tegevus soodustab kodanikuaktiivust; vabatahtlikud tõstavad kodanikuühenduste suutlikkust ja teenuste kvaliteeti, vabatahtlikul töö on märkimisväärne sotsiaalmajanduslik panus ja väärtus: Vabatahtliku tegevuse rolli ühiskonnas on hakatud üha rohkem tähtsustama nii rahvusvahelisel tasandil kui ka Eestis. Vabatahtlik tegevus põhineb inimeste omaalgatuslikul töö selle eest rahalist tasu saamata. Vabatahtliku tegevuse korraldamine eeldab sellegipoolest vahendeid ja poliitikat ning strateegiaid. Vabatahtliku tegevuse toetamisel ja korraldamisel on üksteist täiendavad rollid ja võimalused nii avalikul, kolmandal kui ka ärisektoril.

Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011

Euroopa Liit on määranud aasta 2011 Euroopa vabatahtliku tegevuse aastaks. Tegemist on terve aasta kestva kampaaniaga, et tunnustada juba praegu tegutsevate vabatahtlike tööd, tegeleda nende ees seisvate väljakutsetega ja julgustada rohkem inimesi osalema. Euroopa aasta raames kavandatud tegevustega soovitakse eelkõige:

- a) tõsta üldist teadlikkust vabatahtlikust tegevusest, selle väärtusest ja vabatahtlikuna tegutsemise võimalustest
- b) tugevdada ühenduste vabatahtlike kaasamise võimekust.

Mõlema eesmärgi saavutamiseks töötatakse vabatahtlikku tegevust soodustava keskkonna ja vabatahtliku tegevuse kui olulisima kodanikuaktiivsuse tunnustamise nimel.

Eesti

Eestis on ca 1 miljon inimest vanuses 15-74 aastat. Nendest 27% on tegutsenud teadlikult vabatahtlikuna. Vabatahtlikud panustavad enim järgmistesse valdkondadesse, milleks on: heategevus, keskkonnakaitse, kohaliku elu edendamine ja loomakaitse. Samas on Eestis märkimisväärselt suur hulk (20%) inimesi, kes on küll osalenud näiteks päästetöödel, hoolekogude töös, talgutel, kampaaniate korraldamisel, **kuid ei teadvusta nimetatud tegevusi vabatahtliku tegevusena**. Koos nendega võib öelda, et peaaegu pool Eesti elanikkonnast on tegutsenud aasta jooksul vähemalt korra vabatahtlikuna.

Võrreldes vabatahtlike mitte-vabatahtlikega on vabatahtlikus tegevuses enam osalenud nooremaealine (15–24 a) ja kõige vähem vanemaeline (65 a ja enam) elanikkond. Hariduse poolest eristuvad alg- ja põhiharidusega inimesed, kes on vabatahtlikus tegevuses osalenud veidi vähem. Samuti on vabatahtlikus tegevuses oluliselt vähem tegutsenud lapsehoolduspuhkusel olevad inimesed ja pensionärid, rohkem õpilased/üliõpilased. Palgatöötajatest on vabatahtlikuna veidi enam tegutsenud asutuse/ettevõtte juhid ja keskastme juhid ning seetõttu ka kõrgema sissetulekuga inimesed.

78% kõikidest vabatahtlikest osalevad siis kui on tegemist konkreetse ülesandega. Selle rühma vabatahtlike jaoks olulisemad **soov tunda ennast vajalikuna** ning **soov veeta oma aega**

kasulikult. Esimese tüübi vabatahtlikud suhtuvad vabatahtlikku tegevusse üldiselt soosivalt ning ka kokkupuude vabatahtlike koondavate organisatsioonidega on üldjoontes olnud positiivne. Kõige vähem usutakse organisatsioonide majanduslikku elujõulisusesse ning vähem on ka neid, kes leiavad, et uute vabatahtlike leidmisega tegeletakse aktiivselt. Kriitiline ollakse riigi suhtes – oodatakse senisest selgemat valdkonna reguleeritust seadusandlusega ning vabatahtliku tegevuse üldist väärtustamist riigi poolt. Pea kõik selle rühma vabatahtlikud on valmis ka edaspidi vabatahtlikuna tegutsema, **kuid sellega tegeletakse siis, kui sobiv võimalus või tegevus n-ö ette juhtub.**

(allikas: Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eesti 2009)

PROJEKT „HOMNE VABATAHTLIK“

Teadlikkus vabatahtliku tegevuse kohta on ka noorte seas endiselt väike. Seetõttu on Sillamäe Lastekaitse Ühingu (SLÜ) juhtimisel selle teema arendamise nimel ette võetud projekt „Homne Vabatahtlik“, inglise keelse pealkirjaga „Volunteer for tomorrow“, et noored saaksid paremini aru vabatahtliku tegevuse võimalustest ja väärtustest ning oleksid valmis ka ise hakkama vabatahtlikeks. Projekti põhitegevusteks on üle-Eestilised infoseminarid, temaatilised konverentsid ja vabatahtlike tegevusnädal, mida aitavad lisaks SLÜle ellu viia ka Tallinna Spordi- ja Noorsooamet, Vaivara Vallavalitsus, MTÜ Peace Child Eesti ja teised partnerid üle Eesti. Projekti väljunditeks on ka koolidele suunatud õppematerjal ja projektiinitsiatiivide andmebaas vabatahtlikkuse edendamiseks.

Kuna vabatahtlikkus on väga laiahaardeline teema, mis hõlmab nii erasektori, valitsusasutuste ja, kolmanda sektori tegevusi, on vaja tekitada diskussioon noorte ja vanemate vahel, et luua ühine vaatepunkt ja tulevikustrateegia, et efektiivsemalt kaasata noori vabatahtlikku tegevusse. Projektitegevused on näidanud, et noorte seas on huvi teema vastu suur, aga teadmisi ning kogemusi vähe.

Miks just noored?

Vabatahtlikusse töösse on eriti oluline kaasata noori, sest vabatahtlik töö on ainulaadne kogemus, mis annab noortele võimalusi saada uusi kogemusi ja teadmisi ning laiendada silmaringi ja kohtuda inimestega, kellega muidu iialgi kokku ei puutuks ning olles hõivatud tegevustes, mille peale võib-olla mõeldagi ei oskaks. Vabatahtlik töö on ka praktiline tegevus, mis arendab enesekehtestamisoskusi, suhtlemisoskusi, vastutustunnet, oskust töötada meeskonnas ja ühiste tegevuste loomise kaudu on ka oluline vahend, mis aitab ületada rahvusgruppide vahelisi barjääre ning luua avatumat ja sallivamat ühiskonda, edendades ka ühiste väärtuste loomist. Vabatahtliku tegevuse kaudu on võimalik saada ka töökogemust, mis aitab noortel välja selgitada sobivust erinevates valdkondades ja võib-olla oluline karjääri alguspunkt. Samuti on uuringud näidanud, et need, kes alustavad noortena vabatahtlikena on suure tõenäosusega valmis ka vanemaks saades vabatahtlikuna tegutsemist jätkama.

METOODIKA

Projekti peamiseks väljundiks on noorte vabatahtlikku tegevusse kaasamise strateegia, mis on suunatud ühiskonna erinevatele institutsioonidele.

Alustööna on läbi viidud infoseminarid igas Eesti maakonnas, aga strateegia loomine on toimunud eelkõige läbi 3-osalise konverentsiseeria kuhu on kaasatud nii vastava valdkonna ekspertid kui noored ise. Läbi avalike arutelude on kaasatud kommentaare ja ideid, et tagada strateegia võimalikult lai levik. Strateegia, mille välja töötamisel on arvesse võetud noorte arvamusi ning soove ja ekspertide tähelepanelikuid ning teadmisi, peaks tulevikus tõstma vabatahtlikkuse väärtust ning noorte teadmisi ja motiveeritust.

Konverentside järjekord seerias:

1. Noore Vabatahtliku Konverents I (Strateegia ettevalmistamine) 21-22 oktoobril 2011 – alapealkirjaga „Vabatahtlik Tegevus – Kellele ja milleks?“ oli suunatud noortele.

Moodustati kokku 5 töögrupi. Igal töögrupil oli üks juht ning iga töögrupi eesmärgiks oli vastata põhiküsimusele „Kuidas kaasata ja motiveerida noori osalema?“ järgnevas viies valdkonnas:

- a) Vabatahtliku töö olemus ja tähtsus; (Mis üldse on vabatahtlik töö? Kas noored teavad, mis on vabatahtlik töö? Miks on vabatahtlik töö oluline?)
- b) Vabatahtlik töö koolis ja haridussüsteemis; (kas ja kuidas peaks noor osalema koolielus, kas on vaja haridussüsteemi muuta selle nimel?, mitteformaalne haridus koolis, vabatahtlikkuse arendamine jms)
- c) Vabatahtlikku töösse kaasamine; (kas ja kuidas peaks noori kaasama vabatahtlikkusse töösse, kas tunnete, et kaasamistööd tehakse piisavalt või peaks rohkem? Kas infot on piisavalt? Kuidas edendada võrgustiku tööd kaasamise nimel jne.)
- d) Vabatahtlik töö & avalik sektor; (kaasamine ja osalemine omavalitsusüksuste töös, koostöö nooremate ja vanemate vahel, noorte projektid, osalemine komisjonides)
- e) Vabatahtliku töö tunnustamine; (kas vabatahtlikku tööd väärtustatakse? Kuidas peaks vabatahtlikku tööd tunnustama? Vabatahtliku pass, tööandjad, riik, ümbruskond.)

Grupitöö eesmärgiks oli välja töötada peamised väljakutsed ja lahendused.

2. Noore Vabatahtliku Konverents II (Strateegia hindamine) 3. november 2011 alapealkirjaga „Vabatahtlik töö läbi eksperdi silma konverents-seminari eesmärgiks oli arendada edasi ja hinnata konverentsiseeria esimeses osas, noortekonverentsil „Vabatahtlik töö – kellele ja milleks?“, välja pakutud lahendusi. Osalejate seas oli nii koolide huvijuhte, kohalike omavalitsuste töötajad, noorsootöötajaid ja teisi eksperte kes on otseselt seotud noorsootööga Eestis.

Töötati kahe põhimeetodiga:

- a) SWOT analüüs
- b) Sidusgruppide väärtusanalüüs

Eesmärgiks oli raamistada noorte ettepanekud ja esitada omalt poolt strateegiaettepanekuid.

3. Noorte Vabatahtliku Konverents III (Strateegia valmimine ja esitlemine) 13-14.detsembril 2011 alapealkirjaga „Noored – vabatahtliku tegevuse tulevik?“ Kolmanda konverentsi raames valmib lõplik strateegiline tegevuskava.

PÕHITEGEVUSSUUNAD:

Eeltöö tulemuste sünteesiprotsessi eesmärgiks on luua ettepanekutest strateegiline raamistik, millel on kokku neli tegevussuunda. Ehk määratleda põhiküsimus „Kuidas kaasata ja motiveerida noori osalema vabatahtlikus tegevuses?“ üldisemalt Eesti riigi kontekstis, kohaliku omavalitsuse kontekstis, mittetulundusühenduste kontekstis ja koolisüsteemis.

Tegevussuund 1: Riik

VALDKONNA ÜLEVAADE:

Tänases Eestis puuduvad nii vabatahtliku juriidiline definitsioon kui ka erinevates valdkondades üheselt mõistetavad ning ühtsetel alustel rakendatavad vabatahtliku tegevuse õigusliku reguleerimise mehhanismid. Kodanikuühiskonna arengukava on seadnud eesmärgiks vabatahtliku tegevuse edendamise ja arendamise.

Kodanikuühenduste tegevustesse vabatahtlike kaasamise toetamise ja edendamisega tegelevad üleriigiliselt ja valdkondadeüleselt peamiselt Siseministerium ning Vabatahtliku Tegevuse Arenduskeskus. 2010. aasta septembris käivitati Kodanikuühiskonna Sihtkapitali toetuste abil viis maakondlikku vabatahtlikku tegevust koordineerivat keskust. Lisaks koordineerivad mitmed ministeriumid ja kodanikuühendused vabatahtlikku tegevust oma valdkondades.

VALDKONNA EESMÄRGID:

Riigivõimu struktuurid arendavad vabatahtliku tegevust läbi soodsa õiguskeskkonna kujundamise, vabatahtlikke kaasavate noorteühenduste tegevuse toetamise.

VALDKONNA STRATEEGILISED VÄLJAKUTSED:

- **Vabatahtliku tegevuse juriidiline raamistik** Vabatahtlikul tegevusel puudub selge juriidiline raamistik, mis vajab suuremat koostööd ministeriumite vahel, et luua ühtne vabatahtlikkuse raamistik.
- **Vabatahtliku töö väärtustamine riiklikul tasandil.** Uuringud on näidanud, et vabatahtliku sektori maine üldiselt on hea. Teema tähtsus on koos kodanikuühiskonna üldise arendamisega muutunud kesksemaks, kuid selles osas on veel palju tööd teha.
- **Rahastus süsteem, mis tagab noorteühenduste tegevuse efektiivsuse ja jätkusuutlikkuse.** Vabatahtlik töö vajab riiklike institutsioonide poolset finantsilist toetust. Riigi rahastus kolmandale sektorile on küll pidevalt suurenenud, kuid on projektipõhine, mis tekitab ebakindlust ja raskendab tulevikuplaanide tegemist.
- **Vabatahtliku tegevuse tunnustussüsteemi väljatöötamine.** Töötada välja üleriigiline preemiate süsteem, mille kaudu tunnustada, premeerida ja väärtustada (võib sisalda nii rinnamärke, tänukirju, punktisüsteemi, kontserdi piletid jm). Tunnustamine innustab ja motiveerib nii vabatahtlike kui vabatahtliku tegevust vajavate initsiatiivide loomist.
- **Haridussüsteemi mitteformaalse hariduse kaasamise soodustamine.** Läbi seadusandluse ja haridusprogrammide muutmise.

SOOVITUSLIKUD TEGEVUSED:

Tegevussuuna viimase paragrahvi eesmärgiks on paika panna milliseid samme peaks astuma valdkonnas tegutsevad asutused ja nende juhid tegevussuuna ja strateegia üldiste eesmärkide saavutamiseks. Kirjeldatud on soovituslikud tegevused, mida on võimalik teha järgneva kolme aasta jooksul, et alustada eesmärkide saavutamist ja strateegiliste väljakutsete lahendamist.

- **Riigi rahastuse suurendamine noorteorganisatsioonidele ja noorte poolt loodud initsiatiividele**
- **Riigipoolsed ettevõtmised vabatahtliku tegevuse alaseks infolevitamiseks.**
- **Riiklike tänuürituste sisseseadmine**
- **Riiklikul tasandil soodustuste võimaldamine vabatahtliku tegevusega tegemiseks tööajast.**
- **Riigi kasutuses olevate ressursside võimaldamine vabatahtliku tegevuse arendamiseks – ruumide võimaldamine ümarlaudadeks, seminarideks vms.**

Tegevussuund 2: Kohalik omavalitsus

VALDKONNA ÜLEVAADE:

Kohalike omavalitsusi väga erinevaid nii elanike arvu kui rahastus võimaluste suhtes, mis tingi ka selle, et regioonide vahel on suured erinevused vabatahtlikkuse organisatsioonide struktuuri ja arvu suhtes.

Suur osa vabaihendusi tegutsevad kohalikul tasandil ja just regionaalse arengu edendamiseks. Vabariigi Valitsus on heaks kiitnud Siseministeeriumi koostatud kontseptsiooni „Avalike teenuste delegerimise suunad mittetulundusühendustesse“. Selline lepingutel põhinev koostöö on omavalitsustes suhteliselt levinud praktika, osavõtjate seas on ligi 60% omavalitsustest, kõige enam sotsiaal-, spordi-, kultuuri ja noorsootöövallas.

Samuti on Eestis juuri ajamas linna ja valla noortevolikogude traditsioon, mis ka sellel aastal on Eesti Noorteühenduste Liidu kaudu viinud 26 omavalitsuse juurde uute noortevolikogude loomiseni, ning ka maakondade juures tegutsevate noortekogude traditsioon, kuid keeruline on leida informatsiooni noortekogude ja noortevolikogude olemuse ja tegevuse kohta. Eelkõige kui palju neil sõnaõigust on, kui palju nende arvamusega arvestatakse ja kas nende ettepanekuid ka elluviiakse või vähemasti püütakse ellu viia. Samuti on vastavatesse volikogudesse kaasatud parteipoliitika esindajad.

VALDKONNA EESMÄRK:

Kohaliku omavalitsuse struktuurid on avatud dialoogile noorte esindajatega ja koostööle noorteühendustega ning noorte kaasamisele regionaalse arengu edendamisele.

VALDKONNA STRATEEGILISED VÄLJAKUTSED

- **Luu kohalike omavalitsuste juurde lisaks noortevolikogudele, ja teistele sarnastele üksustele, laiemad regulaarsed dialoogiväljundid nagu kogukonna koostööfoorumid ja tugevdada olemasolevaid üksusi** Aitaks tagada püsivaid dialoogivõimalusi ja otsest suhtlust vabatahtlike, kodanikuühenduste esindajate ja KOVi liidrite vahel, ning sealtkaudu oleks võimalik ka anda koostööle uut hoogu.
- **Vabatahtlike kaasamine kohaliku omavalitsuse tegevustesse ja kohalike omavalitsuste juurde aktiivselt tegutsevate vabatahtlike klubide loomine.** Uuringud nagu näiteks Euroopa Komisjonile 2010 esitatud raport, on näidanud, et vaid 3% vabatahtlikest töötab avalikus sektoris, mis jätab suure arenguruumi. Heaks näiteks siinkohal on Tallinna Spordi – ja Noorsooameti juurde loodud vabatahtlike klubi Vabakas.
- **Soodustada noorte vabatahtlikku tegevust läbi oma haldusalasse kuuluvate koolide piirangute ja eeskirjade leevendamise.** Eelkõige, mis puudutab kooli territooriumi kasutamist ja kooli õppekava ettekirjutusi.
- **Kohalikul tasandil tegutsevate noorteühenduste toetamine ja koostöö arendamine,** Valdav enamus mittetulundusühendustest tegutseb kohalikul tasandil, kuid nad vajavad

oma eesmärkide saavutamiseks KOVi toetust nii rahalises kui sisulises mõttes, et ühiselt välja töötada kõigile sobivaid lahendusi.

SOOVITUSLIKUD TEGEVUSED:

Tegevussuuna viimase paragrahvi eesmärgiks on paika panna milliseid samme peaks astuma valdkonnas tegutsevad asutused ja nende juhid tegevussuuna ja strateegia üldiste eesmärkide saavutamiseks. Kirjeldatud on soovituslikud tegevused, mida on võimalik teha järgneva kolme aasta jooksul, et alustada eesmärkide saavutamist ja strateegiliste väljakutsete lahendamist.

- **Luaa kõigi omavalitsuste juurde noortevolikogud ja toetada olemasolevate tööd.**
- **Kohaliku omavalitsuse poolse rahastuse suurendamine haldusalas olevatele noorteorganisatsioonidele ja noorte poolt loodud initsiatiividele**
- **Vabatahtlikkuse alase infokampaaniate korraldamine**
- **Regulaarsed koosolekud kohaliku omavalitsuse ruumides kord kvartalis ja informatsioonivahetus haldusalas tegutsevate gruppidega.**
- **Kohaliku omavalitsuste juures määratud isik, kes koordineerib vabatahtlikku tööd**
- **Vabatahtlike tunnustamine kohaliku omavalitsuse tasandil.**

Tegevussuund 3: Mittetulundusühendused

VALDKONNA ÜLEVAADE:

Nagu eelnevalt mainitud 95% vabatahtlikest tegutsevad kolmandas sektoris ja 3% avalikus sektoris, seetõttu mängivad just mittetulundusühendused vabatahtliku tegevuse arengus eriti suurt rolli.

Eestis on üldiselt riigi kohta väga suur arv mittetulundusühendusi – 2010 aastal Euroopa Komisjonile esitatud raport näitas, et Eestis on üle 26 tuhande ühingu ja ligi 800 sihtasutust (sinna alla kuuluvad küll ka 12 tuhat korteriühistut, mis on kohustuslikud ja ei ole oma olemuselt vabatahtlikud organisatsioonid). Iseseisvusest alates on mittetulundusühenduste arv pidevalt tõusnud. Ligemale 1400 -1500 mittetulundusühendust luuakse iga aasta. Suurim hüpe toimus 2001 aastal kui toimus Eesti Kodanikuühiskonna Arengu kontseptsiooni väljatöötamine.

Hetkel puudub võimalus teada saada paljud mittetulundusühendustest kaasavad oma tegevustesse vabatahtlikke ja paljud mitte. Samas on üks oluline näitaja, et Siseministeriumi kohaselt on ligikaudu kolmandikul Eesti mittetulundusühendustel palgalised töötajad, mis näitab, et suurest mittetulundusühendused töötavad vabatahtlikkuse põhimõttel ja on tihti ka juhitud vabatahtlike poolt.

VALDKONNA EESMÄRK:

Mittetulundusühendused kaasavad vabatahtlikke, on võimekad tegelema noorte küsimustega ja avatud koostööks omavalitsusüksuste ning haridusinstitutionidega.

VALDKONNA STRATEEGILISED VÄLJAKUTSED:

- **Teavitustöö vabatahtliku tegevuse kohta** Vabatahtliku tegevuse arendamine üks peamisi väljakutseid on vähene teadlikkus noorte seas vabatahtliku tegevuse kohta, mida saab edendada mittetulunduste tegevuste kaudu.
- **Eestkoste.** Kodanikuühiskonna roll poliitikakujundamisel on suurenenud läbi eestkoste. MTÜd ja noorteühendused on väärtuslikud noorte küsimuste edendamise kohalikul ja riiklikul tasandil.
- **Vabatahtlike kaasamine MTÜ tegevustesse.** Väiksemate MTÜde tegevus suuresti põhineb vabatahtlikul tegevusel, kuid kõik MTÜd saavad oma tegevuste kaudu pakkuda

konkreetseid vabatahtliku tegevuse võimalusi oma kogukonnas üldisemal või kasvõi erinevate sündmuste raames ja ka ise teha kaasamistööd.

- **Koostöö koolide ja teiste haridusinstitutionidega.** Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011 raames käivitas Siseministerium pilootprogrammi nimega „Vabauhendused koolidesse – teavitussüritused õpilastele“, mille eesmärgiks oli viia info vabatahtliku tegevuse aasta ja selles kaasa löömise võimaluste kohta noortele koju kätte ning tutvustada kodanikuühenduste kaudu noortele maakonnas vabatahtlikuna panustamise võimalusi ja erinevaid valdkondi ning pakkuda neile võimalust esinevate vabauhenduste tegemistes kaasa lüüa. Sarnaseid programme peaks jätkama. Kuid ka MTÜde endi aktiivsus koolidega ühendust võtmisel ja nende kaasamisel oma tegevustesse ning koostöö arendamisel on oluline.
- **Koostöö kohaliku omavalitsuse institutionidega noorsootöö raames.** Nii avalike teenuste osutamise raames kui ühiste koostööprogrammide ja initsiativide loomise kaudu.

SOOVITUSLIKUD TEGEVUSED:

Tegevussuuna viimase paragrahvi eesmärgiks on paika panna milliseid samme peaks astuma valdkonnas tegutsevad asutused ja nende juhid tegevussuuna ja strateegia üldiste eesmärkide saavutamiseks. Kirjeldatud on soovituslikud tegevused, mida on võimalik teha järgneva kolme aasta jooksul, et alustada eesmärkide saavutamist ja strateegiliste väljakutsete lahendamist.

- **Infopäevade korraldamine, et tutvustada inimestele, mis nende organisatsioon saaks pakkuda.**
- **Võimalusel organisatsioonis vabatahtlike juhi määramine.**
- **Õppuste, koolituste ja seminaride ning teiste sarnaste ürituste läbiviimine vabatahtlikkuse teemal.**
- **Jagada praktilist ja konkreetset infot vabatahtlikkuse kohta ning viia läbi teavitustööd meedias**
- **Tihendada koostööd õpilasesindustega**

Tegevussuund 4: Kool ja haridussüsteem

Noor inimene veedab suure osa oma ajast koolis. Kool kui teine kodu, on koht kus saab luua vabatahtlikkuse alast väärtussüsteemi ja edendada noorte aktiivsust ning seeläbi ka harjumust vabatahtlikust tööst.

Üks võimalus selleks on kodanikuõpetus. 2001 aasta uuring (Tomey-Purta, Lehmann, Oswald, Schultz) näitas, et protsentuaalselt 60% kodanikuõpetuse programmist kulub teadmiste omandamisele, vaid ligikaudu 20% osalemise ja väärtuste edendamisele. 2006 aastal Anu Tootsi, Tõnu Idnurme ja Maria Sveljova poolt läbi viidud noorte kodanikukultuuri uuring näitas, et formaalse ühiskonnaõpetuse efekt aktiivse kodaniku kasvatamisel on minimaalne. Vaid 1/3 teismelistest on valmis osalema heategevuslikes aktsioonides.

Enamikes, küll mitte kõigis, koolides on olemas õpilasesindused, mis on üks ühiskondliku aktiivsuse arendamise vahendeid. Eesti Õpilasesinduste Liidul on 12.06.2011 seisuga 204 liiget. EÕEL on suurim õpilaste esindusorganisatsioon Eestis, esindades oma liikmete üle 100 000 õpilase.

VALDKONNA EESMÄRK:

Kool kui koht, mis arendab ja toetab noore inimese vabatahtlikuna tegutsemist ja noore inimese aktiivseks kodanikuks kasvamist.

VALDKONNA STRATEEGILISED VÄLJAKUTSED

- **Mitteformaalsele haridusele avatud koolisüsteem.** Õppekava on väga ainekeskne ja ei haara piisavalt väärtuste ja hoiakute kujundamist. Koolidel on olemas isiklik õppeainekava, mida saab vabatahtliku tegevuse edendamiseks kasutada
- **Õppekavas oleva kodaniku- või ühiskonnaõpetuse vabatahtliku töö teema ja väärtustamise integreerimine.** Kodaniku- või ühiskonnaõpetus on enamike koolide ainekavas, kuid suuresti pühendatud puhtalt teadmiste omandamisele kuid omab suurt potentsiaali noore inimese motiveerimisel
- **Kooli enda ressursside maksimaalne kasutamine noorte kodanikukultuuri arendamiseks.** Koolis on olemas ruumid ja inimesed.
- **Avatud kool noorte vabatahtlike ettevõtmistele.** Mis võimaldaks noortel kooliruumides ka peale õppetunde kohtuda või kohalikel MTÜdel koolides oma projektide tegevusi korraldada ja kaasata koolinoori erinevatesse tegevustesse
- **Kooli õpilasesinduste tugevdamine ja nende töö arendamine ning toetamine.** Selle kaudu saab hea esmase praktilise kogemuse kodanikuaktiivsusest ja ka vabatahtlikust tegevusest.

SOOVITUSLIKUD TEGEVUSED:

Tegevussuuna viimase paragrahvi eesmärgiks on paika panna milliseid samme peaks astuma valdkonnas tegutsevad asutused ja nende juhid tegevussuuna ja strateegia üldiste eesmärkide saavutamiseks. Kirjeldatud on soovituslikud tegevused, mida on võimalik teha järgneva kolme aasta jooksul, et alustada eesmärkide saavutamist ja strateegiliste väljakutsete lahendamist.

- **Kasutada noorte abi kooliürituste läbiviimisel.**
- **Luua ja toetada koolides aktiivsuse arendamise võimalusi nagu näiteks kooliraadio ja kooliajaleht**
- **Tunnustada aktiivseid õpilasi koolides.**
- **Seada koolidesse sisse tagasiside kastid, mis võimaldaks õpilastel esitada ettepanekuid ja arvamusi**
- **Realiseerida noorte ideid vastavalt võimalustele.**
- **Tuua kooli MTÜde või KOVi poolseid projekte ja võimaldada koolinoortel aktiivselt osaleda.**

VIITED:

1. Kodanikuühiskonna arengukava 2011 – 2014
http://www.siseministeerium.ee/public/KODAR_VV_.pdf
2. Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2009
<http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/uuringud/osalemine2009.pdf>
3. Riigi raport – Eesti. Euroopa Komisjonile esitatud raport 2010
<http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/National%20report%20EE.pdf>
4. Siseministeeriumi Euroopa vabatahtliku tegevuse aasta 2011 lehekülg
<http://www.siseministeerium.ee/evta2011>
5. „Homne Vabatahtlik“ projekti kodulehekülg
<http://vabatahtlik2011.sscw.ee>
6. Vabatahtlike värav
<http://www.vabatahtlikud.ee>
7. Eesti Õpilasesinduste Liit
<http://www.opilasliit.ee>
8. Eesti Noorteühenduste Liit
<http://www.enl.ee>